

ДОЖДЕЛКА

журнал для детей

THE RAINBOW
A CHILDREN'S MAGAZINE

PIK IX.

КВІТЕНЬ, 1962

Ч. 4 (92)

Наш читач Юрко Макогін з Клівленду, Огайо, прислав нам такий допис:

На свято Миколая наші пластунки й пластуни ставили сценку „До Великої Меті”, яку підготували панство Кавки. Ця сценка була дуже гарна. Ми з сестричкою виступали також — я танцював китайський танець, а моя сестричка — український народний танок „Гопак”. Після виставки св. Миколай роздав дітям дарунки. Був також і чортик, що роздавав різки. Під час Різдва ми заколювали понад 70 доларів на пресовий фонд „Веселки”. Багато батьків обіцяли передлатити „Веселку” дітям.

Посилаю світлину з вистави.

На світлині (зліва направо): Оксана Мигайчук, Оля Андрієвська, Андрій Новицький, Юрій Макогін, Христя Макогін, Ігор Квіт, Марта Гергель у ролі янгола.

Від Р е д а к ц і ї: Дорогий Юрку! Дякуємо за коледу на пресовий фонд „Веселки” і за приєднання нових передплатників. Зразкові числа журналу ми вислали на подані Тобою адреси. Коли б ми мали більше таких передплатників і приятелів, наш журнал зростав би з кожним роком. Вітаємо Тебе щиро!

З квітневим числом „Веселки” ілюстрації до казки Авеніра Коломийця „Громадка добродушка Дадка” робитиме мистець Петро Холодний.

РЕДАКЦІЯ

1. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ

- У темній темниці Понапивали свиток
Сидять дівичі, Без вузлів і без виток.
- На лісовій поляні гуляє Тетяна — червоний каптан з білими цятками.
- В лугах сестри молодії —
Очі золотії, ще й біляві віі.
- Живе без тіла, говорить без язика; ніхто його не бачить, а кожен чує.
- Ні рук, ні сокири немає, а хата виростає.

2. РЕБУСИКИ

3. ДОДАЙТЕ БУКВИ

- АРКА, 2. РАБ, 3. АД, 4. АР, 5. МІГРАЦІЯ, 6. ГУБА, 7. ЗЕРО, 8. ЯВА, 9. ПЕРА, 10. АКТ, 11. ТАРА

На початку кожного з цих слів додайте одну букву так, щоб створилися зовсім нові слова. Додані спереду букви, відчитані разом — дадуть приповідку.

4. ЯКИЙ ЦЕ ВІРШ?

З якого твору і якого письменника?

Ансаркерп ансев алшйідан
Анся алпет антівцогонм.

Добре подумайте, як цей вірш треба читати.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК за БЕРЕЗЕНЬ 1962 р.: 1) УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ: Земля, рілля; б) тінь; в) світанок; г) вітер; г) роса. 2) $88 = 0$: перекреслить 88 посередніми поземою лінією. 3) РЕБУСИКИ: Громада великий чоловік. 4) ШО ЦЕ? Річка. 5) АРИТМЕТИЧНА ЗАГАДКА: поземо — 14, 19, 12; 13, 15, 17; 18, 11, 16; доземо — 14, 13, 18; 19, 15, 11; 12, 17, 16; навскіс — 14, 15, 16; 18, 15, 12.

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода” заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа — 40 центів. Ціна подвійного числа — 60 центів.

Адреса: “SVOBODA” — ‘Veselka,’ P. O. Box 346
Jersey City 3, N.J., U.S.A.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріали. Передруки нових творів і ілюстрацій, розміщених у „Веселці”, тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Обкладинка роботи Л. Гуцалюка. Розділові заставки М. Бутовича, Е. Козака, П. Холодного.

“THE RAINBOW” — “VESELKA”

published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street — Jersey City, N.J.

Subscription \$4.00 per year.

Entered as Second Class Matter at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:

Галина Мазепа — Перша квітка

Оформлення 3-ої сторінки П. Холодного

Великодні курятко до святкових побажань виконав читач „Веселки” Ігор Микитин з Торонта, Канада.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Роман ЗАВАДОВИЧ

ВЕСНА І ВЕЛИКДЕНЬ

В садочку збираються діти,
Співають веселих пісень,
Що час розцвітати вже вітам
Пахучих черемх і вишень,

Що час щебетати пташатам,
Розносити втіху і сміх,
Що час вже Весні привітати
З Великоднем друзів своїх.

І слухають пуп'яшки квітів,
Розплющують очі ясні —
Від них стає тепло-привітно
Довкола, по всій стороні.

А Сонце, хлоп'ятко русяве,
Мов зайчик, метке, молоде,
Князівну Весну поміж трави
По квітах за руку веде.

А дзвони дзвенять великодні,
І чути гаївку з гаїв:
То світлий Великдень Господній
Дитячий звеличує спів.

Катерина ПЕРЕЛІСНА

РОЗКВІТЛА В ПОЛІ КВІТОЧКА

Розквітла в полі квіточка —
Синенька та ясна,
Шумить, співає річечка:
„Весна, весна, весна!”

Цілує ясне сонечко
У лісі гілочки,
А вітер під віконечко:
„Виходьте, діточки!”

В Е Л И К Д Е Н Ї

День сьогодні незвичайний,
Свято радісне сьогодні,
Урочисті, голосні
Дзвонять дзвони Великодні.
Христос Воскрес!

День сьогодні — Боже свято.
До небес далеких, синіх
Лине разом з молитвами
Наше світлеє, весінне:
Христос Воскрес!

День сьогодні особливий,
Хай же нині, любі діти,
У серденьках ваших радість
Розквіта, як пишні квіти!
Христос Воскрес!

СТРІЛЕЦЬКА ПИСАНКА

У нашому мешканні висить на стіві хрест із розп'ятим Ісусом, а під хрестом — малесенький кошечок з писанкою. Наша бабуся називає її „стрілецькою писанкою”. Хочете знати, чому вона так називається? Розкажу вам так, як чув від бабусі.

Більш як сорок п'ять років тому на українських землях, що були під владою Австрії, шаліла світова війна. Мої бабусі було тоді десять років. Вона проживала на селі разом із своєю мамою, братами й сестрами.

На лихо, війна докотилась і до її села. Московське царське військо, що воювало тоді з Австрією, зайняло бабусине село. За горою були окопи австрійського війська. Цілу зиму стояла бойова лінія непорушно на одному місці, але не раз спалахували бої, свистіли кулі, розривалися гранати, часом горіли будинки, і бідні люди мусили безперестань ховатись по льохах та ямах.

Настала провесна. Село почало готуватись до Великодня. Хоч війна була близько, господині пекли пасочки, а діти писали писанки.

Несподівано у Велику П'ятницю на полях за селом розгорівся страшний бій. Ще ніколи так люто не ревіли гармати, ніколи так сердито не тріскотіли скоростріли... Гук бою ставав усе ближчий і голосніший. Уночі москалі почали відступати. Удосвіта сміливим наступом захопили село Українські Січові Стрільці. Вони, хоч і боролися по стороні Австрії, мріяли тільки про те, як би здобути волю рідному народові. Велика була радість селян, коли вони побачили наших славних воєнків. Зараз запитали стрільців до себе на свята.

— Любі діти! — сказала бабунина мама. — У нас на постю є п'ять українських стрільців. Треба їх гарно привітати з Великоднем. Я при-

готовила для них пасочку й ковбасу, а ви обдаруйте їх писанками. Кожному стрільцеві по одній писаночці, добре?

Діти з радістю прийняли материну пораду і з запалом взялися писати писанки. Моя бабуся була тоді найменша між дітьми, тож їй припало приготувати писанку для наймолодшого стрільця, Петра. Цього стрільчика діти, зразу полюбили, мов рідного брата. Він був білявий і синьоокий, як ми, лагідно всміхався, любив жартувати і навіть похвалився, що знає гарні-гарні казки. Розкаже завтра, на Великдень.

Стрільці раділи, що зустрічатимуть Великдень у селі на постю, а не в бою. Всі готувалися піти вдосвіта до церкви, де військовий священник із стрілецької сотні мав відправити Службу Божу.

Та не так склалося, як бажалося... Московське військо, що відступило недалеко, одержало підкріплення й рушило протинаступом на село. Увечері під Великдень серед війська проголошено тривогу. Стрільці дістали наказ негайно рушати в бій.

— Не журіться! — говорили стрільці до стурбованих людей. — Ми відіб'ємо ворога й завтра вернемося до вас на свята.

— Дай то Боже! — відповідали люди. — Ми будемо чекати на вас із свяченим.

Бабуня, її брати й сестри з жалем прощалися з своїми п'ятьма стрільцями.

— Завтра вертайтеся до нас на свячене! Не забудьте! — нагадували їм.

Цілу ніч клекотів бій десь за лісом, а на світанку все затихло. Незабаром прийшла вістка, що ворога відбито і він втікає на схід. Коли кінчалася Воскресна Утреня, сотня Січових Стрільців уже верталась у село на заслужений відпочинок. Вернулися й ті стрільці, що квартирували

в бабусиній хаті. Вернулися, але... не всі. Тільки четверо їх прийшло...

— А де ж п'ятий, де ж наймолодший, Петро? — запитала бабуня. Вона не мала кому подарувати своєї писанки.

— Він уже не прийде... — відповіли стрільці. — Петро упав від ворожої кулі, коли здобував московського скоростріла.

Діти заплакали, а тоді стрілець-десятник поклав палець на губи і сказав:

— Не плачте, дітки! Петро поліг славною смертю. Він — герой!

Дітки притихли. Вони ще не розуміли, чому герої по смерті не люблять сліз.

— Матусю, кому ж я тепер подарую свою писанку? — запитала моя бабуся.

— Нікому її не дамо! — відповіла бабусина мама. — Вона залишиться в нас, її будемо збе-

рігати в нашому роді. Вона буде нагадувати нам Петра й усіх стрільців, що згинули славною смертю в бою за рідний край.

І так Петрова писанка стала „стрілецькою писанкою”.

Минуло більше як двадцять років. Прийшла друга світова війна, ще страшніша й жорстокіша, ніж перша. Вона вигнала мою бабуся з рідного дому в далекий світ. Не багато речей могла взяти бабуся з собою, та Розп'яття і стрілецької писанки вона не залишила.

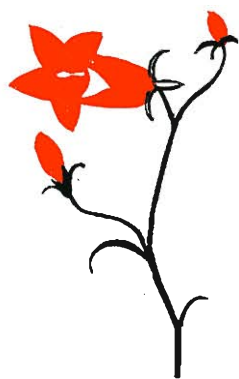
І нині стрілецька писанка лежить у нашому мешканні в маленькому кошачку під розп'ятим Ісусом та пригадує нам, бабусиним унукам, славних героїв України, що віддали своє молоде життя за те, щоб колись на їх Рідну Землю зійшов Великдень Волі.

За Юшком — М. Маморський

Михайло МАМОРСЬКИЙ

ДОБРИДЕНЬ, КВІТОЧКО!

— Добридень, квіточко мала!
Гей, звідки ти сюди прийшла?
Недавно тут сніжок білів,
Лужок в кліщах морозу млів,
Зима шаліла, відьма зла.

— Нізвідки не прийшла я, знай —
Отут мій рідний дім, мій край!
Торік також я тут була,
Напровесні собі цвіла,
Хоч ще стояв безлистий гай.

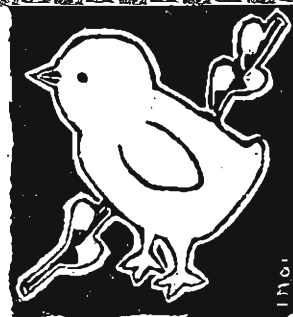
Коли царює тут Зима,
Мене шукати тут дарма,
Та час приходить — з корінця
Із-під землі виходжу я
Весну вітати з усіма.

Христос Воскрес!

З НАГОДИ ВЕЛИКОДНЯ НАЙЩІРІШІ ПОВАЖАННЯ СВОІМ СПІВ-
РОВІТНИКАМ, ЧИТАЧАМ ТА ЇХ БАТЬКАМ, ОПІКУНАМ, УЧИТЕЛЯМ І
ВИХОВНИКАМ —

— ш л е —

РЕДАКЦІЯ „ВЕСЕЛКИ”

Не бачила бджілка Медуня прегарної весни, що саме розцвітала на Божому світі. Не бачила, як танули сніги, як земля почала вкриватися зеленою травичкою. Не бачила, як її старші подружки носили вже пилок-пергу з вербового цвіту та наповняли ним порожні воскові комірочки у вуликах. Не бачила, як прилетіли з вирію великі бузьки та малі жайворонки, що виспівували свої гимни Творцеві всесвіту, літаючи високо над широкими подільськими ланами. Не бачила цієї краси лише тому, що була вона тоді ще малесеньким білим ячком, яке лежало в шестистінній восковій комірці у вулику на пасіці діда Давида.

Дні минали один за одним. Бруньки на деревах, здавалося, більшали з кожною хвилиною. На галузках та кущиках почали з'являтися маленькі листочки.

А малесеньке ячко лежало на дні воскової комірочки. Йому було там тепло і вигідно.

Одного ранку з'явилась у цій комірці біла личинка, така ж малесенька, як і ячко. Інакше й не могло бути, бо личинка виповзла з ячка.

До неї заглянула бджілка; торкнула її вусиками й промовила: „Добрідень, сестричко!”

Та малесенька личинка не відповіла нічого. Вона не розуміла ще мови своїх старших сестер.

Бджілка не чекала на відповідь. Вона втиснулася в комірочку й нагодувала білу личинку солодким молочком, що його приготувала з меду та перги.

Так бувало кожного ранку. Личинка росла й поволі наповняла собою воскову комірочку. Добрі бджілки приносили смачну страву та ogrівали молоду личинку своїм теплом. Про те, що діялось у суміжних комірочках, не знала нічого біла личинка. Вона цим навіть не цікавилась.

Та ось комірка, де жила наша личинка, стала вже для неї затісною. Нікуди було обернутись. Та й сама вона зробилася сонною, та й заснула.

Надбігли бджілки, накрили комірку восковою покривкою і заліпили її щільно. Хай, мовляв, спить личинка.

Надворі ставало щораз тепліше. Вже відцвіли білі, мов сніг, вишні та черешні. Вже яблуні вкрилися рожевим цвітом. За огорожею пасіки, у кущі калини збудував собі гніздечко сірий соловейко і виспівував свої пісні пізнім вечором.

Сива зозуля, звиваючись між галуззям дерев, вітала кожного зустрічного своїм голосним „ку-ку”.

Але личинка не бачила й не чула нічого.

Аж одного ранку бджілки, що сиділи на покривках над комірками, ogrіваючи їх своїм теплом, почули під собою якесь шарудіння: хтось розгризав зсередини воскову покривку. І врешті з комірки висунулася голівка бджілки. Еге ж, то вже була не личинка, а наша бджілка Медуня!

— Здорова була, сестричко! — привітали її старші бджілки. — Як почувався?

— Дякую! Дуже добре! — відповіла бджоляною мовою Медуня. — Тільки мені тут дуже тісно!

— Можеш вийти з комірки. В тебе сильні ноги; підприся ними добре та й виходь! — загомоніли бджілки.

Медуня висунулася з комірки.

— З-з-з! — загомоніло кругом. Прибігли сестри-бджілки, принесли свіжого молочка й нагодували її.

Почала Медуня розглядатись на всі сторони. У вулику побачила вона багато-багато бджілок. Усі щось робили: одні годували білесеньких личинок-черву, інші ogrівали собою закриті комірочки, ще інші вітали молодих бджілок, що тут і там виходили з комірок. Всюди бачила вона працю, лад та порядок.

— А що мені робити? — запитала Медуня одну із сестричок.

— Спершу оглянь докладно увесь вулик, щоб знала, де що є й де чого шукати. Тоді допоможеш нам годувати ці білі личинки. Це ж наші молодші сестри. Як наберешся сил і досвіду, сама знатимеш, що робити.

— Дуже вдячна за добру пораду! — подякувала Медуня сестричці та й пішла по воскових комірках оглядати вулик. В одних були малесенькі ячка, в інших — личинки-червячки, багато було засклеплених. Під самим верхом воскових плястрів у комірках був мед, що залишився ще з зими. Це був запас на час сльоти та холоду. Було також багато комірок, повних жовтого пилочку з квіток, перги.

В одному місці побачила Медуня бджолу, що виглядала трохи йнакше, як усі інші бджоли. Вона була трохи більша і мала особливо довге

черевце. Вона втикала своє черевце глибоко то в одну комірку, то в другу. Час від часу до неї підходили молоді бджілки і подавали їй маленькі шматочки їжі.

Медуня шанобливо поздоровила цю незвичайну бджолу і заглянула в одну-другу комірку. На дні кожної комірки побачила яєчко.

— Що це за бджола? — запитала вона зустрічну бджілку.

— Це матка або королева нашого вулика. Вона складає яєчка, а з них потім родяться бджілки. Цих яєчок треба дуже багато, і тому її так часто годують бджілки особливою королівською їжею. Це — моя, твоя і нас усіх мати.

Вернувшись на своє місце, Медуня почала допомагати сестрам годувати молоду черву. Вилітати надвір вона ще не мала ані сили, ані відваги.

Але коли в горішнє коритце пасічник налив солодкої сити, Медуня, як і всі інші бджілки, взялася старанно її забирати й складати в порожніх комірках. Це — на поживу для всіх бджіл.

Час минав. Якось зайшла Медуня туди, де колись бачила більші комірки. Там зустріла вона чималу громаду бджіл, що сиділи без діла на своїх рамках і, здавалось, мало цікавилися життям вулика. То були бджоли-трутні, безжурні хлопці, брати бджілок-робітниць. Працювати вони не вміли і тільки те й робили, що поїдали мед, принесений їх сестричками з поля.

Під одною рамкою запримітила Медуня велику воскову комірку, звернену вниз отвором. Коло неї увихалися молоді бджілки. Заглянула Медуня всередину й побачила личинку, таку, як і всі інші. Це все було таке цікаве!

Раз, переходячи коло вічка, Медуня задумала виглянути на широкий світ. Вона пролізла вічком і опинилася на зовнішній стіні вулика.

Надворі кінчався травень. Деревя були вкриті буйною зеленню. Під деревами стояли рядами вулики. В повітрі літали бджоли в усіх напрямках. Між галуззям дерев увихалися пташки.

З захопленням приглядалася Медуня до того всього.

(Продовження буде)

Перга — пилок із квітів, що його збирають бджоли йносять до вуликів; **черва** — так називають пасічники личинки-червячки, що згодом стають ляльками і перетворюються у бджоли; **ситя** — розведений у воді цукор або мед. Ситою підгодовують пасічники бджіл, коли у вулику замало меду.

Казка дев'ята

про найстрашнішу в світі війну та про найвеселішу після неї новину.

Так уже воно ведеться на світі: де багато радості, туди хоч краплина смутку втиснеться.

Поки добродушки шукали собі нової батьківщини, знайшлися у лісах, полях і городах створіння, що вирішили встановити свою владу над усім, що росте, цвіте й до сонця посміхається. А тими змовниками були хрущі, жуки-шкідники, сарана, гусениці, шершні та оси. Пристав до змови і найбільший шкідник польовий — ведмедик, той, що в нірці у полі живе та корінці жита й пшениці під'їдає.

Гей, та й зажурилися квіточки, трава на полях, капуста й морква по городах, яблуні та груші в садках, коли здобули змовники владу! Скільки вже не радили, як позбутися поганих володарів, нічого не могли придумати.

— Сидіть тихо! — переказали їм через свого посланця, польову мишу, нові володарі. — А хто проти нашої влади бунтувати буде, того ми зараз з'їмо. А на щодень собі на поживу ми й так будемо по одному з вас вибирати. Сидіть же тихо! До кого з вас наша ласка буде, того з'їмо на самому кінці.

Похилили стеблинки свої голівки. Зажурилися колоски на ланах. Капуста покрадьки щоранку плакала такою великою россою, якої ще ніхто в городі не бачив. Навіть з макового цвіту пелюстки почали облітати. А вже найгірше було кленові. Це дерево найбільше обсідали ненажерли-хрущі, терелячи його гарне широке листя. Терпів клен і мовчав. На яблунях, на грушах поснували гусениці свої гнізда, пообплутували листочки, не було як деревам ні рости, ні зеленіти.

Аж одного дня пролетіла лісом звістка:

— Добродушки вернулися!

Всі дерева, квіти, зілля почали гномиків благати:

— Рятуйте нас! Визвольте нас від злих жуків та гусениць! Проженіть їх геть!

— Все зробимо! — сказав Борис-не-борись. — Я їх усіх!...

І відразу почав закачувати рукави, як до бійки.

Дадко подивився на завзятого Бориса-не-борись, похитав головою і сказав, звертаючись до своєї громадки:

— Не халаймося битися! На це завжди буде час. Треба спершу спробувати на розум поговорити з жуками та гусеницями. Може вони й без бійки перестануть робити шкоду.

Зійшлися гномики на раду і, як казав Дадко, так і вирішили:

— Пошлемо до ворогів Зуня й Куванчачу. Бориса-не-борись не пустимо: він задирака і може галабурди наробити. Ворогам треба сказати: не робіть шкоди ні лісам, ні полям, живіть чесно! А кажуть вам таке добродушки, великі приятелі всього, що росте, цвіте і сміється.

Вибралися в дорогу Зуньо й Куванчача. Одягли чисті жупаники та штанці, почистили чобітки, розчесали борідки.

Поперед себе вислали Чук-Чука, щоб на трембіту трембітав і цілий світ сповіщав, які то почесні послы та в якій важливій справі манджають.

Довго-довго йшли гномики лісом. Не одного кущика обминули, не через один рівчачок перестригнули, поки прийшли до табору ворогів. Під великим грибом-мухомором сидів жук-секретар і з-під долоні придивлявся до гостей.

Перший підійшов Чук-Чук і голосно на трембіті заграв привіт.

— Хто ви такі й чого вам треба? — неприязно забурамотів жук-секретар.

Підійшли Зуньо з Куванчачею та й низько вклонилися.

— Ми послали від великої громадки добродушка Дадка. Хочемо говорити з вашим командиром.

— Зачекайте, зараз потелефоную, чи прийме вас пан командир.

Жук-секретар узяв довгу соломинку, встромив її у дірочку в корі старого пня й почав говорити:

— Тут прибули послы від громадки гнома Дадка. Вони хочуть говорити з паном командиром у дуже важливій справі. Чи зволите прийняти, чи накажете їх у потилицю гнати?

— Прийняти! — відповів голос через соломинку.

— Майте щастя! — сказав жук-секретар і показав шпаринку в старому пеньку. — Заходьте!

Пішли до палацу командира тільки Зуньо й Куванчача. Чук-Чук зостався надворі.

Перейшли послы-гноми темним коридором у порохнявому пеньку і опинилися у великій кімнаті, вистеленій мохом та потерухою. Під стіною, на високому кріслі, сидів командир, великий жук-рогач, і грізно придивлявся до гостей. Біля рогача стояла почесна сторожа: по два шершні з одного і з другого боку. Великі волохаті гусениці показали послам, де мають стати.

— Високий командире! — почав Куванчача. — Накажи своїм підвладним, щоб вони не нищили нічого, що росте, цвіте й усміхається до сонця. Твої гусениці об'їдають дерева. Твої хрущі псувають листя, а їхні борозняки під'їдають у землі корінці рослин. Волохатий ведмедик хоче змарнувати всі поля з пшеницею та житом. Твої шершні та оси обгризають овочі по садках, а коли люди їх проганяють, то вони ще й кусаються. Гриби скаржаться, що твої жуки не дають їм вирости, а відразу об'їдають. Навіть маленькі му-

рашки, і ті взялися разом із зеленими нетлями висмоктувати соки з молодих паростків на деревах. Як так далі буде, то зовсім пропадуть радість і сміх на світі.

— А вам яка кривда діється? — насупився командир.

— Нам — ніяка! — відповів Куванчача. — Ми просимо за інших.

— А хто ж ви такі?

— Ми друзі всього, що росте, цвіте і сміється. Ми — гномики-добродушки.

— Ах, так! — закричав люто рогач. — То ви, нахаби, прийшли мене вчити? Зараз зникайте звідси, і щоб духу вашого тут не було!

— Пане командире, ви не гарячіться, а подумайте! — промовив Зуньо. — Наш мудрий Дадко завжди так учить: добре подумай, поки скажеш дурне слово! Одному з наших півбороди за дурну раду обрізано.

Як почув таке командир, то так тупнув ногою, що аж під стелю підскочив.

— І ти мене хочеш учити? Та я тебе! Та я тобі! Бачили ви його?!

Шерпні сердито задзижчали.

— Волоцюги ви! — закричав рогач. — Волочилися по світі, а тепер тут свої порядки будете заводити? Зараз мені забирайтеся до свого Дадка й скажіть йому таке: всі гноми будуть моїми слугами, будуть прибирати в моїх покоях, збирати для мене і для мого війська їжу, робити для нас усіх зброю й чистити щодня наші крильця. Хто цю роботу буде зле робити, того уб'ємо і з'їмо. Повбиваємо вас усіх, але хто моєї ласки дослужиться, той буде вбитий наостатку.

— Ні! — в один голос крикнули Зуньо й Ку-

ванчача. — Рабами гноми ніколи не були й не будуть! Все, що робимо, робимо з доброї волі. А як кого любимо, за того битися і згинутися зуміємо. Можемо тобі відразу сказати: над нами не пануватимеш! А кому панувати у світі — чи тобі, що всім зла хочеш, чи нам, що нічого собі не хочемо, тільки радості й усміху для інших, — то ще побачимо.

— Вони хочуть війни! — закричав рогач. — Ви чули?

— Ні, ти хочеш! — відповів Зуньо.

Посли-гноми легко вклонились і вийшли.

Надворі, навколо пенька, вже було повно цікавих: і мушки, і слимачки, і дрібненькі жучки, і гусениці — всі почули голосну розмову в палаці й позбігалися довідатись, що сталося. Пильно придивлялися до Чук-Чука, торкалися до його трембіти, просили хоч щонебудь сказати, але Чук-Чук мовчав, як немова. Коли вже дуже йому докучали з запитаннями, він виймав з кишененьки аркушик і читав:

*Трьох речей ніхто не пожалує: рано вставати,
мовчати й виконувати свій обов'язок.*

Коли вийшли Зуньо з Куванчачею, Чук-Чук з їх очей вичитав усе, що сталося. Не говорили гномики ні слова, бо навколо були вороги, а між ворогами треба мовчати.

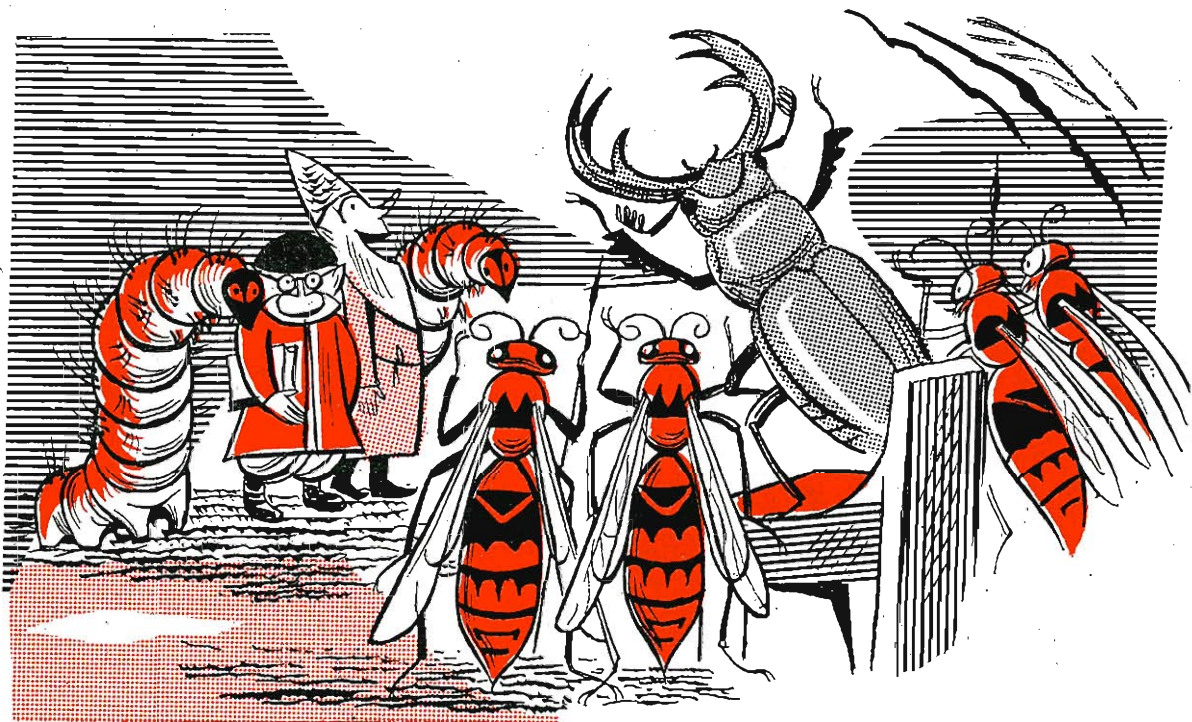
Голосно затрембітав Чук-Чук на відхід. Цікаві дали дорогу, і послы рушили додому.

— Буде війна! — подумав собі Зуньо.

— Напевно буде війна! — подумав і Куванчача.

— Щось невеселі наші послы, — подумав Чук-Чук. — Треба готуватися до походу.

(Продовження буде)

ЧОРНОМОР'Я

Від гирла синього Дунаю
Аж до горбовин над Дінцем
Простягся степ без меж, без краю,
До моря звернений лицем.

Шумить-хвилює Чорне море,
Піщані лиже береги
І дивиться на низ просторий
В колоссі й травах навкруги.

Синіють степові озера,
Могили мріють в далині,
Над ними сонце, мов галера,
Пливе у сяйві та в огні.

І перешіптуються трави,
Зідхають повні колоски —
То Чорномор'я, свідок слави,
Минулі згадує віки.

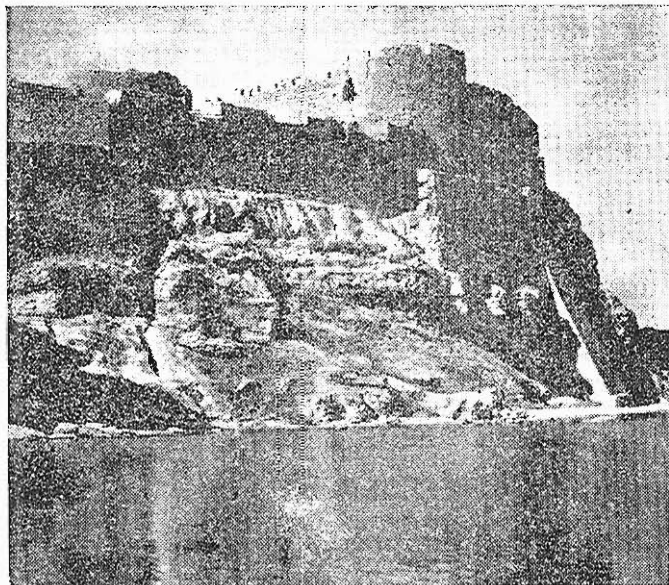

Весна над Чорним морем

НАДЧОРНОМОРСЬКА НИЗОВИНА

Данилко часто розглядає великий атлас і в думці перепливає всі моря, відвідує всі країни світу. Ось і сьогодні він пальцем по мапі дістається з Торонта до порту Галіфакс у східній Канаді, звідтіля пливе по Атлантийському океану, запливає до Гібральтару між Європою й Африкою і опиняється на Середземному морі. Попри Італію і Грецію допливає до Туреччини, далі пливе через Дарданелли, Мармурове море та Босфор — і ось він уже на Чорному морі.

Данилко знає: над Чорним морем лежить Україна. Він бачить на фізичній мапі України янозелену смугу, що простягається понад Чорним морем від ріки Дунаю на заході і до Озівського моря на сході. Данилко прочитувє голос нашас: Надчорноморська низовина.

Замок у Білгороді-Дністровському
(кол. Акерман)

Саме про цю низовину батько обіцяв Данилкові децю сьогодні розказати. Сідають обидва поруч, і батько розпочинає свою чергову вечірню гутірку про землі України.

— Ти знаєш уже про Полісся, — починає батько, — знаєш, що воно лежить на півночі України і межує з Білоруссю. А на півдні України нашою природною межею є Чорне і Озівське моря. Понад 2500 років тому Чорним морем припливали на нашу землю греки, будували на

Вулиця в Миколаєві

узбережжі свої міста-колонії і вели торгівлю з місцевими племенами. Ці грецькі міста пізніше знищили мандрівні хижі племена.

Кочові орди були довгі століття великим нещастям для українського народу. Вони перегороджували нам шлях до Чорного моря, нападали на оселі і навіть на столичний Київ. Для оборони проти орд печенігів князі Володимир Великий і Ярослав Мудрий побудували на південь від Києва довжелезні вали, які частинно збереглися й досі. У 1036 році печеніги востаннє напали на Київ, і тоді їх розгромив князь Ярослав Мудрий, а на місці бою побудував потім храм святої Софії.

Після печенігів насунула з Азії на чорноморські степи численна орда половців. Проти них вирушав походами князь Володимир Мономах. Про похід князя Ігоря на половців зберігся славний твір нашої літератури „Слово о полку Ігоревім”. Згодом за половцями насунула це грізніша азійська орда — татари. У 1240 році вони напали на Київ і майже зовсім зруйнували його. Татари зайняли степи над Чорним морем і Кримський півострів, з якого набігали на Україну, палачи села і забираючи людей в неволю-ясир. Союзницею татар була Туреччина, яка теж напала на Україну, зайняла землі над долишнім Дністром та Дніпром і там побудувала свої міста-фортеці.

Отак довгі століття боролась Україна з азійськими степовиками, своїми грудьми охороняючи Європу і європейські народи від диких орд. Боротьба із степовиками це була також боротьба за доступ до Чорного моря і за морські шляхи. Боротьбу за Чорне море український народ відновив в часі Козаччини. Козацькі морські походи на Туреччину і Крим вславили Україну на весь світ.

Пропали численні дикі народи, що займали колись Надчорноморську низовину, зовсім ослабли татари, але остався наш народ, який в міжчасі поширив межі своєї землі ген до Чорного моря. А ворожа колись Туреччина стала тепер мирним сусідом України.

Тепер Надчорноморська низовина перестала бути диким степом. Нині це урожайний край, де зеленіють сади, хвилюють лани пшениці, кукурудзи, соняшнику.

На узбережжі і над лиманами вирости міста — порти України: Одеса, Миколаїв, Херсон і інші. Одеса має понад півмільйона населення, багато фабрик, будують тут всілякі машини і судна. Назва міста походить від давньої грецької колонії — Одесос. У Миколаєві будують великі морські кораблі. Недалеко Миколаєва розкопано грецьке місто Ольвію, де знайдено багато різних предметів старовини.

На правому березі Дніпра, на місці старовинної грецької колонії Херсонесу, розташований порт Херсон, де перевантажують з морських кораблів товари на річкові кораблі, які пливають вгору Дніпром.

Леонид ПОЛТАВА

ЧОРНОМОР'Я ЗОЛОТЕ...

Лине потяг по рівнині,
Де весною все цвіте:
Це наш південь України —
Чорномор'я золоте!

Лине потяг у просторах,
Машиністе, подожди:
Вже синіє Чорне море, —
Недалеко й до води!

Зупинилися вагони,
Видно хвилі, кораблі,
Та не бачимо кордону
Української землі:

Наш кордон — далеко в морі,
Ген біжить за небокрай...
Українське Чорне море —
Це також наш Рідний Край!

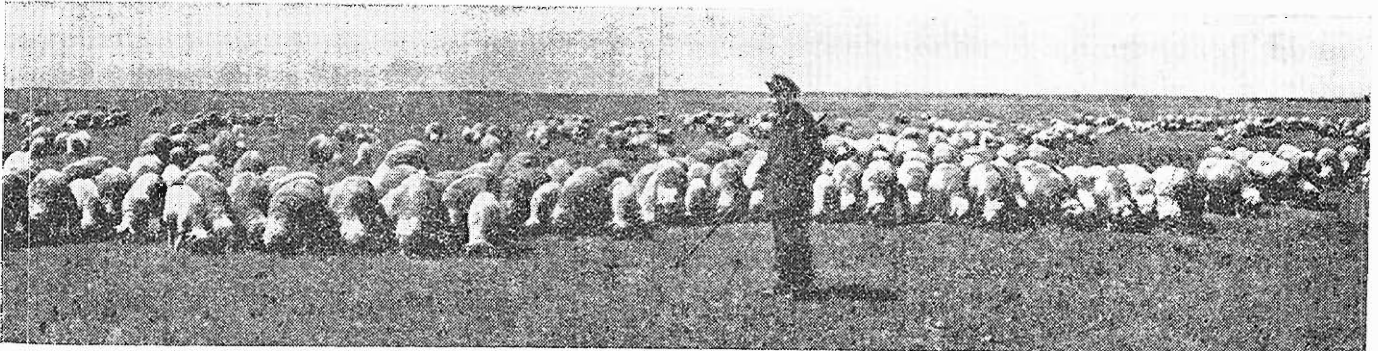
На Дніпрі, вище міста Кахівка, збудовано велику гідроелектривню. Тут створився великий водний басейн-водосховище, з якого каналами йде вода для зрошування піль під час посухи. На схід від Херсону розташований чарівний парк-заповідник Асканія Нова. Тут росте близько 13 тисяч різноманітних дерев і живуть всякі тварини та птахи. Цей заповідник відвідують туристи з усього світу.

Є над Чорним морем „українська Венеція” — місто Видлів над Дунаєм. Вулиці його прорізани каналами, як у Венеції. Це — місто рибалок.

З Надчорноморською низовиною сусідусь Озівське море, відділене від Чорного моря Кримським півостровом. Тут дуже теплий клімат і зовсім інша рослинність, як на Україні. Про цей півострів поговоримо колись окремо.

Чорне море — вікно України у світ. З давніх століть український народ прямував на південь — до Чорного моря, а з нього — на Середземне море. І коли в 1917 році, після першої світової війни, постала Українська держава, вона знову заволоділа Чорним морем. 29-го квітня 1918 року на кораблях Чорноморської флотії піднесено українські прапори. Тепер Чорне море під владою москалів-большевиків, але прийде час, коли знову по його хвилях плистимуть наші, українські кораблі.

Б. Д.

Отара овець з чабаном у надчорноморському степу

ПРИГОДИ ЧЕРВОНОГО М'ЯЧИКА

На горбочку діти бавилися червоним м'ячиком. Він високо підлітав угору і смішно стрибав по землі. Крім того, червоний м'ячик дуже любив ховатися: у траві, під кущиком, за деревом — і всі повинні були його шукати.

Надходив вечір — час дітям вертатися додому. Та саме тоді червоний м'ячик пострибав з горбочка. Він скористався з того, що сонце вже заходило, і сховався вниз, на березі струмка.

— Шукайте мене! — пропищав м'ячик і надув червоні щічки, але ніхто не почув м'ячикового голосу.

— Ми завтра його знайдемо, — сказав хтось із гурту дітей.

— Ой, який жаль! Такий був гарний м'ячик! — бідкалася дівчинка.

Кілька хлопців збігли вниз, до струмка. У приємку вони не помітили м'ячика, і всі пішли додому без свого червонощого веселого товариша.

— Як добре отут спокійно полежати і відпочити! Маю вже досить тих пустунів-дітей! — сказав сам до себе м'ячик. В цей час подув вітерець, і по струмку побігла хвилька. Вона грайливо зачепила м'ячик, і він скочив у струмок.

— От гарно! Я ще й покупаюсь, бо вже став цілком брудним! — вигукнув сам до себе м'ячик. Він весело поплив за водою, і незабаром його червоні щічки стали чисті та свіжі.

— Чи я могла б знати — ох, ох, — куди типливеш? — запитала у м'ячика стара зелена жаба, що перед сном купелю в струмку брала.

— Я пливу туди, куди пливе цей струмок! — відповів безтурботно м'ячик.

— А куди ж він пливе? Ох, ох, я живу тут уже давно, а не знаю, куди він пливе, — проквакала зелена жаба.

— Сідайте, пані, на мене! Попливемо разом та й побачимо, — запропонував м'ячик, бо йому було трохи сумно самому. — Я чув, як діти говорили, що цей струмок пливе аж у Чорне море!

— Ох, ох, я вже старенька, мені час спати! Куди там мені бавитися з тобою, дякую! — проквакала зелена жаба.

— На добраніч, пані! — гукнув м'ячик і поплив собі далі.

У небі засяяв місяць.

Раптом перед м'ячиком щось загуло, затріщало, неначе літак! То був великий комар.

— Куди ти пливеш, м'ячику?

— Туди, куди пливе цей струмок!

— А куди ж він пливе?

— Звичайно, що в Чорне море! — відповів червоний м'ячик.

— Так візьми і мене з собою! — попрохав комар. — Я ще ніколи не бачив моря...

— Сідай на мене! — зрадів товаришеві м'ячик. — Попливемо разом!

Комарик сів на м'ячика, і вони попливли. Але хвилька раз-по-раз крутила м'ячик, обертала на всі боки. Комар то підлітав, то сідав на м'ячика. Нарешті не витримав і піднявся в повітря.

— Пливи собі далі сам! Ти мені не товариш: увесь час крутишся, а я мушу підлітати, щоб не втопитись! — і комар полетів геть.

Сумно стало червоному м'ячикові. Навколо ніч, а він пливе у невідоме.

— І навіщо я втік від дітей? Вони мене так любили, так весело бавилися зі мною!

Ці слова почула рибка. Вона підпливла до м'ячика так близько, що навіть у п'ятьмі він міг бачити гарну риб'ячу голівку.

— Чого ж ти, рибко, мовчиш? — запитав м'ячик.

— Рибка не озивалась: у неї був повний ротик води — як же їй говорити?

І м'ячик поплив далі сам. Сумно і страшно було пливати самому. Але покинув друзів — ніхто не порятує!

Починало розвиднятися. Вода ставала холоднішою, простір між берегами дедалі ширшав.

— Що то буде? — запитував сам себе м'ячик. — Мабуть, я вже підпливаю до Чорного моря!

Зненацька м'ячика щось схопило.

— Ти мені якраз потрібний! — швидко показав майстер-бобер і заляскав хвостом по воді. М'ячик перелякався, побачивши міцні зуби бобра. Але в ту ж мить подумав: „Навіщо брові жувати гуму, коли він любить гризти дерево?“

Тим часом майстер-бобер вхопив у лапки м'ячика і поплив до загати, якою він загородив струмок. Загата була збудована з гілля і землі. В одному місці вода промила дірочку і швидко лилася вниз. Майстер бобер сказав м'ячикові:

— Нарешті ти перестанеш пустувати і почнеш працювати! Я затулю тобою, м'ячику, оцю дірку в моїй загаті!

— Добре, майстре-бобре, але скільки часу я мушу лежати між гілками і затримувати воду?

— Лежи й лежи, куди тобі поспішати?

— Як куди? — здивувався червоний м'ячик. — Хіба ви не чули, що я пливу в Чорне море?

— В Чорне море? — здивувався й собі майстер-бобер, а потім засміявся і розправив лапками вуса. — Що ти можеш зробити сам, без друзів? Ти може й доплив би до Чорного моря, бо цей струмок впадає в річку Сулу, річка Сула вливається в могутню ріку Дніпро, а Дніпро впадає в Чорне море... Але я тебе не пущу! Втратив друзів — лежи тут! Ніхто тебе не порятує. Будеш у мене довіку працювати — дірку в загаті затикати!

З того часу бідний м'ячик непорушно лежав у загаті майстра-бобра і своїми червоними щічками

ми затулював дірку, щоб не виливалася вода. Дуже холодно було м'ячикові взимку, коли струмок замерзав.

Аж весною несподівано м'ячик почув радісні голоси. Це група дітей прийшла подивитися, які загати будують водяні бобри. Від хвилювання і радості наш м'ячик надувся і почервонів ще більше. Один із хлопчиків помітив у загаті свого старого знайомого.

— Так ось куди залпив наш червоний м'ячик! — вигукнув він, і всі діти залпескали в долоні. Відважний хлопчик скинув черевики, по коліна у воді пішов до загороди і врятував м'ячика з неволі.

Майстер-бобер не сказав нічого: він сховався від дітей. А потім, коли діти пострибали із своїм м'ячиком додому, він заліпив глиною дірку в загаті і промовив:

— Жаль! Гарний був м'ячик! Та все таки добре, що він вернувся до свого гурту!

Після такої пригоди червоний м'ячик, хоч і пустував, але вже ніколи не втікав від своїх друзів.

Пояснення: загата або гать — гребля, насип, що ними спиняють воду в річках.

ЧОРНЕ МОРЕ У ШЕВЧЕНКА

... а з-за хвилі   Ось-ось наше море!...
Сонце хвилю червонить;   І сховалися за хвилі,
Перед нами море миле   За рожеві гори.
Гомонить і клекотить.
Гамаліс! Вітер віс...   („Гамалія”, Т. Шевченко)

Так описує Т. Шевченко море в поемі „Гамалія”. У Поета Чорне море було й є українське море. Воно любить українців, особливо завзятих козаків, яким допомагає в їх славних походах на турків і татар або у визволенні невільників. Часто вітер приносив Дніпром з моря вістку від братів, які молили Бога визволити їх з неволі. Тоді козаки з піснею йшли визволяти бранців. Візантія спала, не сподіваючись таких гостей.

Дрімас в гаремі, в раю Візантія,
І Скутар дрімас, Босфор клекотить,
Непаче скажений, то стогне, то вис:
Йому Візантію хочеться збудить.
— Не буди, Босфоре: буде тобі горе!
Твої білі ребра піском занесу,
У мул поховаю! — реве синє море: —
Хіба ти не знаєш, яких я несу
Гостей до султана? — Так море спинало
(Любило завзятих чубатих слов'ян).

Козаки-невільники в своїх темних камерах чогось чекали. Нараз бойовий оклик: „Ріж і бий! Мордуй невіру-бусурмана!” Завзята боротьба. Сам отаман випускав невільників, і вони, почувши рідну мову, з радістю виходили. Всюди чути було крики, зойки. Палав вогонь пожежі. Козаки-запорожці вважали це за бенкет. По битві спокійно плили морем додому, і ніхто не мав відваги їх доганяти. Плили собі по синім морю та співали, вихваляючи отамана.

Велика була козацька слава. Т. Шевченко так яскраво змальовує козаків, що читачеві „Гамалії” або „Івана Підкови”, як живі, ввижаються кремезна постать отамана з люлькою в зубах та повні байдаки козаків, яких навіть море любить та слухає.

Вже в давніх часах наші предки вживали водних доріг, як догідніших. Перша українська фльота була збудована на Дніпрі. Цю велику ріку з її допливами використовували для подорожей, торгівлі, риболовлі і для воєнних цілей. Загальноприйнята назва для човнів була лодія. Найтяжчою перешкодою дістатися до Чорного моря були пороги на Дніпрі. Однак, відвага наших предків і користі таких походів заохочували їх до трудних походів.

Вже в княжих часах плавали українські кораблі по Чорному морю. По ньому наші славні князі ходили на Царгород здобувати багатство та славу.

Царгородський Патріярх Фотій говорив в одній зі своїх проповідей: „Чи пригадуєте ви собі той час нестерпний, важкий, коли прийшли до

нас варварські кораблі, дихаючи чимсь суворим, диким, погубним, коли море тихо й спокійно розстелювало свій хрест, давало їм приємну й легку плавбу, а на нас підіймало суворі хвилі війни”.

Славні були походи князів Олега та Ігоря. В 907-му році князь Олег вирушив у похід на Царгород, маючи 200 кораблів, по 40 людей в кожному. Збиралися на такі походи всі племена Руси: поляни, деревляни, дуліби і інші. Олег здобував великі перемоги, і греки мусили йти з ним на угоди, які часто були для них дуже не вигідні. 941-го року був широко задуманий похід князя Ігоря на Візантію. Він мав тисячу (дехто каже навіть десять тисяч) кораблів, але цей похід не вдався. Ігор пішов вдруге у похід, але греки не були певні перемоги й попросили миру. Останній морський похід відбувся за князя Ярослава Мудрого в 1043 році. Княжі походи приносили Україні певну користь.

Після довгих століть українська фльота відновилася в козацьких часах. Найбільші походи відбувалися у перших трьох десятиліттях 17 століття. Козацькі чайки під проводом гетьманів, зокрема Сагайдачного та Дорошенка, з великою відвагою нищили турецькі фелюги, здобуваючи такі міста, як Перекоп, Кафу. Козаки палили міста та прибережні оселі і визволяли українських бранців з неволі. Нарід вважав козаків за своїх оборонців і месників. Любила й шанувала їх ціла Україна.

В 1917 році ще раз відновилася українська фльота і знов замаляли синьо-жовті прапори на нашому морі, хоч і не надовго.

*Іля ГІКАВА, Школа Українознавства
в Шікаго, член СУМА, нар. у 1946 р.*

„МЕНІ ТРИНАДЦЯТИЙ МИНАЛО...”

Малюнок крейдками виконав читач „Веселки”
Всеволод Гірка з Лос Анжелесу, Каліфорнії.

ПРИГОДИ ВОВКА НЕСИТОГО

24. ЛИСИЧКА-СУДДЯ

Той мисливець, що ставив пастку, напосівся таки вловити Вовчика. Вислідив його, обійшов з лісу та й на чисте поле вигнав. Тут уже й край Вовчикові був би, бо звідусюди видно, — тільки стріляй.

Звинувся Вовчик, та бачить — чоловік сіє житю. Він до того сіяча:

— Сховай мене, чоловіче добрий, а то пропаду зараз, як вискочить стрілець із лісу.

Чоловік то був справді добрий, пожалів Вовчика, сховав його в мішок з-під насіння, ще й мотузком зав'язав, щоб не видно було.

Вийшов стрілець із лісу, — аж руками розвів: не стало Вовчика, наче крізь землю провалився.

Пішов стрілець. Розв'язав чоловік Вовчика, а той вискочив та до нього:

— Я тебе з'їм!

— Та я ж тебе, невдячний, від видимої смерти визволив, а ти мене з'їсти хочеш!

— Е, що там вдячність! Таки з'їм тебе.

А тут Лисичка-сестричка біжить. Чоловік і каже:

— Нехай нас Лисичка розсудить; коли потвоєму вийде, то вже їж.

— Добре, — каже Лисичка, — розсуджу вас. Тільки мені всю справу треба знати, як що було.

Розповів чоловік, а Лисичка на те:

— Покажи ж мені, я хочу бачити, як ти Вовчика у мішок ховав.

Чоловік знову розклав мішок, — Вовчик уліз туди.

Удруге зав'язав чоловік вовка в мішку, як і той раз. А Лисичка тоді:

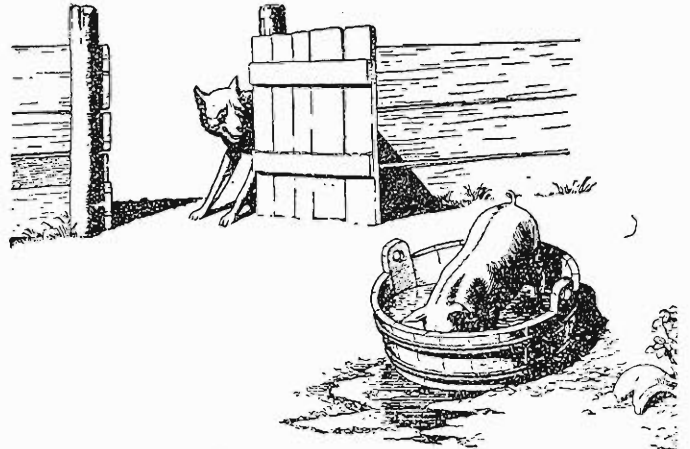
— Тепер добре провчи його ломакою, щоб на майбутнє вдячний був!

Як ухопив чоловік ломаку, як почав молотити Вовчика, що йому аж боки тріщали.

25. ВОВЧИКОВА ПРИСЯГА

— Ой, чоловіче, пусти мене! — проситься Вовчик.

— Та як пустити тебе, коли ти хочеш мене з'їсти.

— Божуся й присягаю, що від цього часу зовсім не їстиму м'яса.

— А чим же ти будеш житися?

— Буду, як заяць, саму рослину їсти. А не буде чого, то зловлю рибу та й нею поживлюся. Присягаю, тільки пусти!

Повірів чоловік, розв'язав мішок та й випустив Вовчика. Той, хоч тяжко побитий, радий був, що живий остався.

Біжить він полем попід саме село, — аж бачить на подвір'ї у того ж таки чоловіка, що пустив його, порося залізло в цебер із помиями та й борсається там.

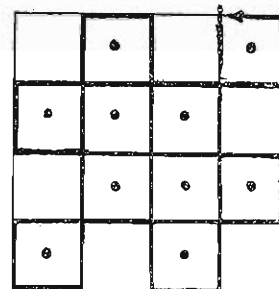
Побачив Вовчик порося, закортіла його поросятина. Але ж присяга — щойно тільки присягав не їсти м'яса!

— „Е, — почав міркувати Вовчик, — помиї, це вода, у воді риба живе. А присяга не боронить мені їсти риби”.

Забіг на подвір'я та й хап! — порося з цебра. Так віддячився Вовчик доброму чоловікові.

(Продовження буде)

РОЗВ'ЯЗКА „КВАДРАТИ НАВКОЛО ТОЧОК”

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК ІСТОРИЧНА КАЗКА UKRAINIAN TALE БОHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ XV: ТРИ БОГДАНИ

CHAPTER XV: THREE BOHDANS

Свиснув аркан — і всі семеро за-
тріпалися в одній міцній петлі.

A sharp swish of the magic rope,
— and all seven assailants wound up
in the strong noose of the rope.

За хвилину всі напасники лежа-
ли долі, пов'язані, мов барани.

In a moment the assailants lay
meekly, all tied up like sheep.

— Спасибі, козаче, за допомогу!
— вклонився невідомий козак ха-
рактерникові.

"Thank you, for your help!" —
and the unknown Kozak bowed to
the knight-sorcerer.

— Я — сотник Богдан Хмель-
ницький, а ці слуги польського ста-
рости хотіли мене перехопити по
дорозі на Січ!

"I am captain Bohdan Khmelnyts-
ky and those are servants of a
Polish lord, who wanted to intercept
me on my way to the Sich!"

— Ти Богдан і я Богдан! — ви-
гукнув характерник, обіймаючи
сотника. — І однакова нам дорога:
на Січ.

"Your name is Bohdan and so is
mine!" — the sorcerer called out
embracing the captain. "Our way
is also one and the same — to the
Sich."

— І я також Богдан! — вигук-
нув утішено джура. — Але мене
вдома звали Данчиком.

"And my name is Bohdan, too!"
— the page called out happily. "But
back home they used to call me
Danchyk."